

NVE - Norges vassdrags- og energidirektorat
uttalelse@nve.no

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
201101285	Anders Bakken Hekland	20220105	Martin Eggen	18.03.2022

METCentre offshore havvindanlegg utenfor Karmøy – hørings svar fra BirdLife Norge

BirdLife Norge er en frivillig naturvernorganisasjon med hovedvekt på fugler og fuglevern. Vi takker for anledningen til å komme med våre synspunkter i denne høringen, og for utvidet høringsfrist innvilget av Anders Bakken Hekland på e-post 11. mars 2022.

Tematikk og konsultasjon rundt havvind og kystnære vindkraftlegg tar stadig mer av vår arbeidskapasitet, og vi bidrar med kunnskap med utgangspunkt i fugleliv og naturmangfold. Arbeid med bevaring av fugleartene og deres leveområder er helt sentralt i foreningens arbeid, og BirdLife Norge står for en linje hvor vi gjennom dokumentasjon av faktiske forhold forsøker å påvirke utviklingen til fuglenes beste.

Siden 1950 har bestandene av verdens sjøfugler minnet med 70 %, og de er blant de mest truede artsgruppene i verden. Situasjonen er særlig prekær for sjøfugler på den nordlige halvkule. Bare de siste ti årene er nedgangen i norske hekkebestander på 25 %. Tallene viser sterkt behovet for beskyttende tiltak og reduksjon av de samlede negative effektene på det marine økosystemet. Også en rekke andre fuglearter sliter, og 40 % av artene på det norske fastlandet er oppført på rødlista Artsdatabanken presenterte 24. november 2021.

Hensynet til sjøfugler må veie tungt når areal skal avsettes til vindkraft. BirdLife Norge mener at vi trenger mer kunnskap om hvordan kystnær vindkraft og havvind påvirker arter og økosystemer. I norske farvann har vi nå åpnet to områder for havvind: Utsira Nord og Nordsjøen sør. Å fremskaffe tilstrekkelig kunnskap forut for konsesjoner her, samt sikre hensiktsmessige etterundersøkelser, er mer enn nok krevende for norsk miljøforvaltning. Prosjekter utenfor disse to områdene bør avvises.

Verdens naturvernunion (IUCN) lanserte tidlig i 2021 en ny veileder som diskuterer hvordan vindenergi og solcellepaneler kan anses som «grønne alternativ». Veilederen er ment å være global der den sammenfatter allerede kjent kunnskap og vedtatte retningslinjer i ulike konvensjoner¹. Denne bør ligge til grunn for NVEs arbeid.

Om utvidelse av MetCentre offshore vindkraftanlegg – formelle krav

METCentre har konsesjon for et demonstrasjonsanlegg med samlet installert effekt på 10 MW fordelt på to testplasser, og søker nå om å utvide konsesjonen til en samlet installert effekt på inntil 85 MW fordelt på syv testplasser. Anlegget må betegnes som kystnær vindkraft (7 km fra land). Turbinene som er planlagt brukt skal være opptil 300 meter høye. Med en økning i overføringskabel og søknad om drift i 25 år fremstår anlegget som et driftsanlegg, ikke et testanlegg. En evt. videre prosessen fremover må i større grad vise hva som planlegges bygget og utrede konsekvensene av dette. Vi vil advare mot å gi tillatelser uten at dette er gjort. Å utrede konsekvensene av havvind er tid- og kostnadskrevende, og kan f.eks. innebære radar, kameraovervåking eller andre metoder. Forskrift om konsekvensutredning slår fast at installert effekt på mer enn 10 MW alltid må konsekvensutredes. Det samme gjelder for utvidelser av eksisterende anlegg med mer enn 10 MW.

¹ <https://programs.wcs.org/library/doi/ctl/view/mid/33065/pubid/DMX3947100000.aspx>

Olje- og energidepartementet ga i brev av 26.5.2021 METCentre unntak fra reglene om åpning av areal etter havenergiloven § 2-2 første ledd. NVE skal vurdere konsesjonsspørsmålet. BirdLife Norge tar dette til etterretning, men etter vårt skjønn er dette uthuling av en planmessig og kontrollert utbygging av havvind som ivaretar overordnede hensyn til kunnskapsinnhenting, samlet plan og kumulative effekter. Arbeidet med supplerende verneprosesser og marint vern må også få fortrinnsrett i en overordnet arealplanlegging.

Vindturbinene og lysene på dem vil bli synlige fra vestlige deler av Karmøy og er i strid med hensyn til friluftsliv og folkehelse, og kan ha omfattende virkning på naturmiljø, herunder lokale hekkefugler og trekkende fuglearter. Utvidelsen av testanlegget er såpass substansiell at den opplagt vil kunne ha omfattende effekter på samfunn og miljø, og bør derfor underlegges krav om konsekvensutredning. Etter vårt syn bør miljøavdelingen hos Statsforvalteren sammen med NVE fastsetter et utredningsprogram for denne. Dette for å imøtekomme formelle krav i forskrift om konsekvensutredning, forvaltningsloven og naturmangfoldloven. Når dette ikke er gjennomført er det grunn til å avslå videre behandling av konsesjonssøknad. Vi opplever også at utvidelsen av anlegget er dårlig beskrevet, noe en grundig konsekvensutredning vil sikre på en bedre måte. En god konsekvensutredning skal gjøre det mulig for høringsinstansene å vurdere kvaliteten på beslutningsunderlaget og gi en tilfredsstillende redegjørelse for planforslagets virkninger for miljø og samfunn.

Kunnskapsgrunnlag og virkning på fugler

Den strategiske konsekvensutredningen for havvind (2012), som også tok for seg havområdet Utsira nord i nærheten av planområdet, er kjent kunnskap om enkelte sjøfuglarter dekt av overvåkningsprogrammene på sjøfugl Seatrack og Seapop, oppsummert. Vi gjør oppmerksom på at denne bare oppsummerer datidens opplysninger om et lite utvalg fuglearter som kan tenkes å bruke Utsira Nord for det omsøkte testanlegget. Det kan derfor ikke tillegges særlig vekt.

Mange av artene som nevnes i konsesjonssøknad er arter ekstra sårbare for vindkraft. Havsule, måker, joer og vadere er utsatt for kollisjoner. Hvor ofte fuglene oppholder seg i nærheten av turbinene er avgjørende for frekvensen av kollisjoner, og turbiner plassert i områder mellom næringsareal og hekkeplasser, eller i områder der fugler søker næring regelmessig, er spesielt ugunstig. Alkefugler og lommer er fugler som er kjent for å unngå vindturbiner. For dem er tap av areal til næringssøk en aktuell problemstilling, samt barriereeffekter når fuglene flyr mellom ulike areal. Resultater fra undersøkelser på lomvier med GPS-sendere utenfor Helgoland i Tyskland viste en reduksjon på 63 % i bruken av vindturbinområder for fødesøk sammenlignet med nærliggende områder². Lomvi er kritisk truet (CR) i Norge, men man kan regne med at fuglene i dette området i stor grad kommer fra britiske kolonier. Smålom unngår vindkraftverk på 5 kilometer avstand, og endret adferd og unngivelse er også registrert opp mot 10-15 kilometer³.

Når det gjelder påvirkning i hekketiden på hekkende sjøfugler fra forekomster langs kysten av Norge er det nødvendig å se på aksjonsradiusen til fugler ved næringssøk. Pelagiske sjøfugler som havsuler går regelmessig 400 kilometer ut fra hekkeplassen, havhest mer enn 500 kilometer, havsvaler i alle fall 400-500 kilometer, mens alkefugler og krykkje 70-80 kilometer, tidvis betydelig lengre (mer enn 200 kilometer). Mer kystbundne arter som topp- og storskarv holder seg vanligvis innenfor en radius på 20-30 kilometer, men kan også dra lengre på næringssøk.

Ærfugl, måker og terner er også regnet som kystbundne hekkefugler, selv om flere arter også opplagt kan dra langt etter næring når forholdene krever det.

² <https://www.birdlife.no/naturforvaltning/nyheter/?id=2691>

³ Fox A & Petersen IK. 2019. Offshore wind farms and their effects on birds. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 113: 86–101; <https://pub.dof.dk/artikler/454/download/doft-113-2019-86-101-havvindmoeller-og-deres-paavirkning-af-fugle>

Men det er altså en rekke sjøfuglreservater med hekkende sjøfugler som kan bli påvirket av anlegget. Ferkingstadøyane ligger 6-7 km unna, Jarsteinen ligger 5-6 km unna, mens avstanden til Spanholmanen er 13-14 km. Urter NR er også innenfor radiusen for en rekke sjøfuglarter. Karmøy har totalt 10 naturreservat, og i flere reservat rundt Åkrehamn hekker det ulike måker, terner, ærfugl og grågås.

Havhest (sterkt truet, EN) hekker i Jarstein, Ferkingstadøyane og Urter. Havhest er blant artene med størst rekkevidde for næringssøk i hekketiden, og vil kunne påvirkes av turbinene i planområdet. Også krykkje (sterkt truet, EN) kan ha lange næringssøk, og denne arten finner vi hekkende ved Skudeneshavn. Det er planlagt instrumentering av GPS-loggere på enkelte krykkjer sommeren 2022, noe som kan gi oss mer informasjon om bevegelser og foretrukket næringssøksområde for disse. Alkefugler hekker ved Spanholmane og Ferkingstadøyane. Jarstein har også hekkeforekomster av teist (nær truet, EN).

I tillegg må man forvente trekk gjennom området til og fra andre områder sjøfuglene søker næring, også i hekketiden. Et slikt eksempel er toppskarv (norsk ansvarsart, mer en 25 % av europeisk bestand). Toppskarv fra Jarstein NR flyr regelmessig sørover mot Kvitsøy på matsøk, og anlegget vil utgjøre en barriere på disse næringstrekkene. Det er ikke avklart om toppskarv fra Ferkingstadøyane gjør det samme. Barriereeffekter fører til lengre flyveruter. Havdybden i planområdet er 180-230 meter. Diverse alkefugler, havsule, stormfugler (inkludert havhest) og ulike måker og joer kan forventes å drive næringssøk i området gjennom året. Flere av artene er truede fuglearter. Som søknadspapirene nevner trekker millioner av sjøfugl, vadere, spurvefugl m.m. langs norskekysten. Dette må tillegges stor vekt. Avstanden til kysten tilsier at planområdet ligger i trekkleien til mange av disse, der artene har ulike sårbarhetsfaktorer.

Oppsummering

Vi merker oss den nesten totale mangelen på konkret kunnskap om hvilke fuglearter som bruker området gjennom årssyklusen, og at konsesjonssøknaden stort sett inneholder generell informasjon om de rike sjøfuglforekomstene ved kysten innenfor og om situasjonen for sjøfugler generelt. Generell kunnskap tilsier likevel at anlegget vil være i konflikt med viktige funksjonsområder for fugler. Dette må få følger for behandlingen av søknaden.

Det er få konkrete tanker på hvordan undersøkelser skal foregå etter at turbinene evt. kommer på plass, og hva man faktisk skal måle. Etterundersøkelser har også svært begrenset verdi dersom man ikke har et troverdig utgangspunkt å måle ut ifra, altså gode forundersøkelser. Vi ber om at utvidelsen ikke får godkjenning. Vedtaket må vise hvordan naturverdier, inkl. usikkerhetsmomenter, er vektlagt, og være vurdert etter aktuelle paragrafer i naturmangfoldloven. Her vil det også være naturlig å vurdere naturmangfoldlovens § 49 om utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde.

Vi viser videre til høringssvar fra FNF Rogaland, datert 9. mars 2022.

For BirdLife Norge

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

KOPI:

Statsforvalteren i Rogaland, Rogaland fylkeskommune, Miljødirektoratet